

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

No6(2)

2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 594 sahifa,
5-iyun, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Bitiruvchi talabalarning qadriyatlar tizimining psixologik xususiyatlari	10
<i>Abdulazizova Muslima, Abdurasulova Sevinch, Ikromova Aziza, Iskanderova Sayyora</i>	
Oila va ta'lim tizimida raqamli xavfsizlik madaniyatini shakllantirish va uning psixologik omillari.....	14
<i>Nurmatov Nurhayot Nurziyot o'g'li, Yo'lchiyeva Zarinabonu Sanjarali qizi</i>	
Ta'lim tizimida sun'iy intellekt texnologiyalarining o'rni	18
<i>Abdullayeva Arofatxon Abdavaxobovna, Mirzahamdov Shahriyor Botir o'g'li</i>	
O'quvchilarni sport musobaqalariga tayyorlashda jismoniy tarbiya o'qituvchisining kasbiy kompetensiyasining tarkibiy tuzilmasi va rivojlanish mexanizmlari	22
<i>Abduraximov Ziyodullo Xojiakbar o'g'li, Tuxtapulatov Shahobiddin Nuriddinovich, Nasimov Ulug'bek Orif o'g'li</i>	
Ta'limni raqamli transformatsiyalash sharoitida o'quv jarayonini tashkil etishning integratsion shakllarini qo'llash metodikasi.....	28
<i>Allamova Shoxista Shavkat qizi</i>	
Surxon vohasida sog'liqni saqlash tizimi: muammolar va yechimlar (Sherobod tumani misolida, 1925–1945-yillar).....	33
<i>Allamurotov Asadbek Baxtiyor o'g'li</i>	
Umumiy o'rta ta'lim maktablarida kasbga yo'naltirish tizimini takomillashtirish	37
<i>Axmedova Muxabbat Axmedovna</i>	
Ko'p o'zgaruvchili funktsiyaning oraliq qiymatlari haqidagi teoremlar va ularning isbotlari	42
<i>Boqiyev X. X., Muxtorova Sevinch Asad qizi, Yuldoshova E'zoza Ravshan qizi</i>	
Bo'lajak mutaxassislarining huquqiy tafakkurini rivojlantirishning ilmiy-nazariy asoslari	46
<i>D. M. Xolnazarova</i>	
Oilaviy tarbiya samaradorligini oshirishda innovatsion yondashuvlar: tajriba-sinov natijalari asosida	49
<i>Ibragimova Aziza Toshniyazovna</i>	
Bo'lajak tabiiy fanlar o'qituvchilarining metodik kompetentligini shakllantirishda interaktiv integratsiyaning roli	55
<i>Jo'rayeva Xushro'ya Yaxyoxon qizi</i>	
Corrective Feedback in Foreign Language Learning Acts as a Vital Tool for Improving Accuracy With Research Indicating.....	58
<i>Kamalova Dilnoza Kurbanbayevna</i>	
Doping va halollik masalasi: sportdagi dolzarb muammo.....	64
<i>Kobilov Sobir Donakulovich</i>	
Yunon-rum kurashi bilan shug'ullanuvchi sportchilarning teknik va taktik harakatlarini takomillashtirish usullari.....	69
<i>Muhtorov Abdusattor Abdupatto o'g'li</i>	
3-4 yoshli bolalarda nutqning grammatik tuzilishini shakllantirishning psixolingvistik asoslari	75
<i>Rasulova Xulkaroy Abduhalil qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda gender identifikatsiyasini rivojlantirishda ota-onalar bilan ishlashning mobil ilovaga asoslangan innovatsion modeli	80
<i>Razzoqova Mahliyo Qosimjonovna</i>	
Umumiy o'rta ta'lim maktablarida geografiya fanining zamonaviy metodik yondashuvlari va o'qitishning samaradorligi.....	84
<i>Sunnatillayeva Zarina Sulaymon qizi</i>	
Boshlang'ich ta'limda zamonaviy texnologiyalardan foydalanishning samaradorligini oshirish usullari	88
<i>Usmonov Salohiddin, Jo'rayeva Rayhona</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining konfliktologik kompetentligini rivojlantirish konsepsiyasi	94
<i>Latipova Ma'rifat Salohiddin qizi, Zaripova Xolida Baxtiyor qizi</i>	
O'quvchilarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirishning interfaol metodlari.....	100
<i>Zokirov Mirzaraxim Abdualiyevich</i>	
O'quv jarayonida innovatsion baholash texnologiyalarining ilmiy-pedagogik mazmuni	103
<i>Sobirova Marjona Shavkat qizi</i>	
Taekvondochilarning musobaqa davrida hujumkorlik jihatlarini oshirish	110
<i>Abdufattoyev Abrorjon Abduraxmon o'g'li</i>	

Gender yondashuv asosida talabalarni kasbiy faoliyatga tayyorlashning pedagogik imkoniyatlari.....	114
<i>Shokirova Hilola Abduraxmon qizi</i>	
Ingliz tilida tinglab tushunish malakasini rivojlantirishda raqamli ta'limning samaradorligi	120
<i>Aytimbetova U. T.</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarning ijodiy kompetensiyalarini rivojlantirishda raqamli texnologiyalardan foydalanish ...	124
<i>Axmedova Nazokat Erkinovna</i>	
"Inklyuziv ta'lim. gospital pedagogika" fanida dasturiy-metodik ta'minotning mazmuniy-texnologik va monitoring-dagnostik komponentlari.....	128
<i>Azamxonov Baxodir Sayitkamolxonovich</i>	
Ingliz tilida og'zaki nutq ko'nikmalarini rivojlantirishda 5–6-sinf o'quvchilari uchun samarali usullar	132
<i>Rajabova Zarafshon Davronovna</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda kasbiy nutq madaniyatini shakllantirishning innovatsion-metodik asoslari	135
<i>Tuxtayeva Mehriyo Shavkatovna</i>	
Boshlang'ich sinflarda sifat so'z turkumini o'rganish mazmuni.....	140
<i>Usmonova Gulnoza Jaloliddin qizi</i>	
Образность современной медицинской терминологии	144
<i>Дулдулова Наргиза Ашимовна, Мирзаахмедова Нигора Ашимовна</i>	
Развитие исследовательской компетентности младших школьников посредством межпредметной проектной деятельности.....	148
<i>Мухтарова Лобар Абдиманнабовна, Нормаматова Розия Уктам кизи</i>	
Психолого-педагогические риски цифровой образовательной среды	153
<i>Рузметова Хилола Абдушариповна, Моминова Мадина Шукурулла кизи</i>	
"TALIA": система контент-генерации на основе ИИ для подготовки учителей	157
<i>Хасанов Зафар Шавкат угли</i>	
Artificial Intelligence in Foreign Language Education: Enhancing Critical Thinking and Academic Communication Skills	164
<i>Allamuratov Gofur Ashurovich</i>	
Talabalarning bolalardagi ijtimoiy moslashuvni shakllantirishga kasbiy tayyorgarligini takomillashtirish.....	169
<i>Inomova Mahliyo Yusuf qizi</i>	
Jamoaviy va yakkakurashchi professional sportchilar motivatsiyasining ijtimoiy-psixologik farqlari	172
<i>Qaimova Gulmira Uchqun qizi</i>	
Maktabgacha ta'limda steam yondashuvini loyiha asosida joriy etishning pedagogik strategiyalari.....	176
<i>Radjapova Zuxra Tirkashevna, Abdullayeva Sarviniso</i>	
Katta guruh tarbiyalanuvchilarida steam kompetensiyalarini shakllantirishning pedagogik va yoshga oid psixologik xususiyatlari.....	179
<i>Radjapova Zuxra Tirkashevna, Rakhimova Laylo Hamidjon qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarning axloqiy fazilatlarini shakllantirishning zamonaviy pedagogik yondashuvlari.....	183
<i>Yakubova Zilola Zikirovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining divergent fikrlashlarini rivojlantirish	187
<i>Adizova Nigora Baxtiyorovna, Akbarova Sarvinoz Sadriddinovna</i>	
Bo'lajak tarix o'qituvchilarida tarixiy tafakkur fenomenini rivojlantirish.....	191
<i>Djumaniyazov Farxod Ulugbekovich</i>	
Pedagogical Conditions for Developing Professional Motivation of Economics Students Through Gamification in English Language Classes.....	196
<i>Bobokeldieva Maftuna Abdusamad qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida bilish faoliyatlarini shakllantirish asoslari	203
<i>Urunov Abduxalil Madjidovich</i>	
STEAM yondashuvi vositasida fizika fanida o'quvchilarning maxsus kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasi	208
<i>Jo'rayev H. O., Avezov I. Yo., Sharipov S. B.</i>	
STEAM ta'limi vositasida maktabgacha yoshdagi bolalarning innovatsion fikrlashini rivojlantirish	214
<i>Cho'ponova Sharifa Bozor qizi, Achilov Obid Muzrobovich</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining konstruksiyalash va modellashtirish kompetensiyalarini rivojlantirish.....	219
<i>Haydarov Mirjalol Shog'dorovich</i>	

RAQAMLI TA'LIM MUHITIDA BO'LAJAK BOSHLANG'ICH TA'LIM O'QITUVCHILARINING KASBIY SHAKLLANISH INDIVIDUAL TRAYEKTORIYASINI LOYIHALASH METODIKASI M. B. Sheraliyeva	222
RAQAMLI DAVRDA KITOBXONLIK MADANIYATI VA ADABIYOTNING ROLI Nabiyeva Sharifa Ismailovna, Ergasheva Mehriyona O'lmas qizi	228
JISMONIY TARBIIYA TA'LIMIDA SUN'IY INTELEKTDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI O'razboeva Adiba Abdug'ani qizi	231
MILLIY KASHTACHILIK ASOSIDA 5-SINF O'QUVCHILARINING ESTETIK TARBIIYASINI TAKOMILLASHTIRISHNING PEDAGOGIK IMKONIYATLARI Olimova Dilnoza Murodullo qizi	236
ARALASH TA'LIM TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINIF O'QITUVCHILARINING METODIK TAYYORGARLIGINI 5E MODEL VOSITASIDA TAKOMILLASHTIRISH Rajabova Nodirabegim Komilovna	240
OLIY TA'LIM TALABALARINING JISMONIY SIFATLARINI RIVOJLANTIRISHNING METODIK TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH Raximov Bobirjon Abdurasulovich	245
RAQAMLI PEDAGOGIKANING ZAMONAVIY TA'LIM RIVOJLANISHIDAGI O'RNI Tojiyeva Asila Abdimannon qizi, Pardayeva Ra'no Eshboyevna	250
AJDODLAR SIYAMOSINI IFODALASH VOSITASIDA TALABALARNI MILLIY IFTIXOR RUHIDA TARBIIYALASH JARAYONI PEDAGOGIK MUAMMO SIFATIDA Xaitov Zufar Asroralievich	255
ГОТОВНОСТЬ К ОБУЧЕНИЮ В ШКОЛЕ У ДЕТЕЙ ПОДГОТОВИТЕЛЬНОЙ ГРУППЫ Шералиев Сарварбек Сохибжон угли	260
OLIY TA'LIM MUASSASASI TALABALARINING MUSTAQIL ISHINI TASHKIL ETISHGA OID NAZARIY YONDASHUVLAR TAHLILI Asadova Zarina Axmadovna	263
GRAMMATIK TARJIMA METODINING ASOSIY TAMOYILLARI VA XUSUSIYATLARI Erkinova Madina Komil qizi	272
UMUMTA'LIM MAKTABLARINI BOSHQARISHDA SINIF RAHBARLARI FAOLIYATINING PEDAGOGIK MOHIYATI Komilova Ziroatxon Murodjon qizi	275
MAKTABGA TAYYORLOV GURUHIDA BOLALARNI SAVODGA TAYYORLASHDA RIVOJLANISH MARKAZLARINING METODIK TA'MINOTINI TAKOMILLASHTIRISH TEXNOLOGIYALARI Maxmutazimova Yulduz Raxmatovna, Avazova Gulshoda Shodi qizi	282
TURIZM SOHASI TALABALARINING INGLIZ TILIDAGI KASBIY DISKURSIDA UCHRAYDIGAN KOMMUNIKATIV TO'SIQLAR VA ULARNI BARTARAF ETISH MEKANIZMLARI Usmonova Zilola Javlon qizi	289
CHET TILINI KASBIY FANLAR BILAN INTEGRATSIYALASHDA CLIL MODELINING PEDAGOGIK XUSUSIYATLARI Yo'ldoshev Otabek Abdug'aniyevich, Amirkulov Asliddin Shuxratovich	294
BO'LAJAK TEXNOLOGIK TA'LIM O'QITUVCHILARINI INTEGRATIV YONDASHUV ASOSIDA KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISH Rajabova Dilfuza Abdumajitovna	299
СОЦИАЛЬНО-ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ПРОЯВЛЕНИЯ ТРЕВОЖНОСТИ И СТРАХА У ЖЕРТВ ТОРГОВЛИ ЛЮДЬМИ В ПОДРОСТКОВОМ ВОЗРАСТЕ Махмудова Д. А.	303
ADABIY ASARLARDA XRONOTOP MUAMMOSINING BADIY AHAMIYATI Yaqubjonov Iqboljon Odiljonovich	306
MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARNI INTELEKTUAL RIVOJLANTIRISHDA SENSOR INTEGRATSIYA YONDASHUVINING AHAMIYATI .. To'rayeva Charosxon Shavkat qizi	311
BOSHLANG'ICH SINIF DARSLARIDA EKOLOGIK TARBIIYANI SHAKLLANTIRISHNING SAMARALI METODLARI Rahmonova Mavluda Suvon qizi, Safarova Rushana Murodullo qizi	316
BADIY ASARLARNI O'QITISHDA EMPATIK YONDASHUVNING METODIK IMKONIYATLARI Shoyimova Shoiri Sanakulovna	320
BOLALAR ME'YORIY ONTOGENEZIDA YOZUV VA GRAFOMOTOR KO'NIKMALARINI RIVOJLANISHI Alimova Kamola Xayrulla qizi	323
YOSH VOLEYBOLCHILARDA O'YIN QARORINI QABUL QILISH (Decision-making) KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH METODIKASI Azimova Gulnoza Karimjon qizi	328
BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINIF O'QITUVCHILARINING PEDAGOGIK TAYYORGARLIGINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK SHART-SHAROITLARI Muxamadaliyeva Madinabonu Bohodirjon qizi	333

Raqamli egizak texnologiyasi asosida bo'lajak muhandislarning kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish metodikasi	336
<i>Sorimsokov Uchqun Soatboy o'g'li</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilariga integrativ mashqlar orqali ta'lim berishning ahamiyati.....	340
<i>Zokirov Javohir G'aybullo o'g'li</i>	
Voleybol sport turini o'rgatish va uning mohiyati	345
<i>Eshbayev Ximmat Ablakul o'g'li</i>	
Qizlarning jamiyatdagi ijtimoiy faolligini oshirishning psixologik mexanizmlari	348
<i>Sodiqova Gulbarno Odiljon qizi</i>	
Oliy ta'lim professor-o'qituvchilarining kasbiy rivojlanishi va qadriyatlar integratsiyalashuvining o'ziga xosligi	352
<i>A. Bozorov</i>	
Nutqiy etiket madaniyatning bosh bo'g'ini sifatida	357
<i>Abdurahmonova Kamola Erkin qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim yo'nalishi talabalarida ingliz tilida kasbiy yo'naltirilgan leksik kompetensiyani rivojlantirishga qo'yilgan zamonaviy talablar	362
<i>Axmatqulova Maxfuza Shuhrat qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti bolalarning rivojlanishida muhim omil sifatida	370
<i>M. Xo'jamberdiyeva, Abduvohidova Shaxnoza</i>	
Jismoniy mashqlar orqali stress va emotsional zo'riqishlarni kamaytirish imkoniyatlari.....	373
<i>Baxodirova Gulyora Nuriddin qizi</i>	
Kasbiy ta'limning raqamli transformatsiyasi va o'quvchilarni kasbga yo'naltirishning ilmiy-pedagogik asoslari	378
<i>Biysenov Temirbek</i>	
Boshlang'ich sinf ona tili ta'limida raqamli texnologiyalardan foydalanishning didaktik asoslari	382
<i>Bo'libekova Maftuna Shermuxammadovna</i>	
"Tarbiya" darslarini tashkil etish texnologiyalari	388
<i>Boltayeva Marjona Oybek qizi, Samadova Mahbuba Nutfullo qizi</i>	
Challenges in Translating Behavioral Verbs: A Lexicographic Perspective from English and Uzbek.....	392
<i>Elchayev Zokhidjon Akhmatovich</i>	
Zamonaviy ta'lim tizimida raqamli texnologiyalarni qo'llashning istiqbolli yo'nalishlari	396
<i>Ernazarov Zohid Nazarovich</i>	
Tejamkor ta'lim muhitida kaizen texnologiyasi vositasida bo'lajak o'qituvchilarning boshqaruv madaniyatini rivojlantirish.....	400
<i>Eshonkulova Shaxnoza Bayturayevna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda innovatsion pedagogik texnologiyalar vositasida tabiiy fanlarga doir bilimlarni shakllantirish	403
<i>Nuriddinova Maysara Ikromovna, Eshonqulova Uralbuvish Fayzullayevna</i>	
Raqamli transformatsiya jarayonida bo'lajak o'qituvchilarda pedagogik mahoratni rivojlantirish	406
<i>G. X. Narzullayeva, F. M. Miraximova</i>	
Ekologik omillarning yosh sprinterlarning koordinatsion qobiliyatlarini rivojlantirishdagi va musobaqa faoliyatidagi o'rni (Orol bo'yi mintaqasi misolida).....	411
<i>Genjemuratova Guljaxon Berdimbetovna</i>	
Emotsional intellekt konsepsiyasining rivojlanish bosqichlari	416
<i>Giyasova Nozimaxon Qahramon qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarning tadqiqotchilik faoliyatini rivojlantirish	419
<i>Imamova Nilufar Zabiyyulla qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida tarbiyachi-pedagoglarni tayyorlashda dual yondashuv	422
<i>Israilova Xusnida Adilovna</i>	
Legaltech va Lawtech: global istiqbollar, muammolar va imkoniyatlar	427
<i>Kalandarova Gavhar Sulaymanovna, Nematov Dilshodbek</i>	
Kasbiy faoliyatda muloqot madaniyati va nutq mahoratini rivojlantirishning metodologik jihatlari.....	432
<i>Kalandarova Gavhar Sulaymanovna, Raxmatullayeva Shaxnoza</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'qish ko'nikmalarini ingliz tilida shakllantirishda o'qitish metodlarining ahamiyati	435
<i>Kamalova Saida Maxamat Ibraximovna</i>	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS	Bo'lajak maktabgacha ta'lim pedagoglarini kasbiy faoliyatga tayyorlashda kreativ yondashuvning pedagogik imkoniyatlari 439 Kambarova Dilfuza Salijanovna
	Maktabdan tashqari ta'lim tizimida o'qituvchilarning motivatsiyasini oshirishda psixologik qo'llab-quvvatlashning o'rni 443 Karimova Nigora
	Bo'lajak pedagoglarning intellektual-artistik mahoratini rivojlantirishda mikromodulli mobil ta'lim (M-Learning) texnologiyasining loyihasi 447 Karriboyeva Lobarxon Fayzulla qizi
	Raqamli ta'lim platformasi yordamida texnologiya darslarida o'quvchilarning kreativligini rivojlantirish..... 452 Raxmatov A'zam Ashur o'g'li, Kenjayeva Marjona Komil qizi
	CEFR standartlari asosida ielts imtihoniga tayyorlash metodikasi 457 Mavlyanova Nilufar Suvankulovna, Ahadova Go'zal Ismatulloevna
	Project-Based Learning in Professional Education 461 Mukhtarova Nozima Kuchkarovna
	Kreativ kompetensiya- zamonaviy o'qituvchi muhim kasbiy sifatining ustuvor omili 464 Nazarova Madinabonu Narzi qizi
	Maktabgacha ta'lim muassasalaridagi bolalarning ijtimoiy moslashuvini ta'minlashda psixologik xizmatning o'rni..... 468 Nosirova Muhabbat Pirmurod qizi, Jabborova Malohat Azimovna
	Yuqori sinf o'quvchilarida o'ziga ishonchni oshirishda psixologik treninglarning ahamiyati..... 472 Nozimboyeva Muqaddas Abdulvohid qizi
	Brayl sistemasidagi boshlang'ich sinflarda tabiiy fanlarni o'qitishda interfaol uslublardan foydalanish..... 477 Nuriddinova Maysara Ikramovna, Jo'raqulova Sharofat Baxtiyorovna
	Abdulla avloniy ijodida gender madaniyati va ijtimoiy mas'uliyat g'oyalarning pedagogik tahlili 480 Nurimbetova Shaxnoza Gayrat qizi
	Analitik kimyo fanidan mass-spektrometriya mavzusini muammoli ta'lim metodi asosida o'qitish samaradorligini oshirish..... 485 Nurjanova Fazila Farxadovna, Qo'chqarova Nargiza Otabekovna
	Talabalarda oilaviy budjetni boshqarish kompetensiyalarini rivojlantirishda loyiha ta'limining o'rni..... 489 Nurmatova Maftuna Ilxamovna
	Tyutorlarning innovatsion faoliyatini tashkil etishda sun'iy intellektga asoslangan texnologiyalardan foydalanishning ahamiyati..... 493 O'rinova Nilufar Muhammadovna, Muxammadjonova Madinabonu Isroiljon qizi
	Ona tili darslarida o'quvchilarda sintaktik tushunchalarni shakllantirish usullari..... 498 O'rozboyeva Dilnoza Alimboy qizi
	Xulq-atvor fe'llarining ma'nosini yoritishda misollarning funksional roli 501 Ochilova Sanobar Narzullayevna
	Pedagogik ta'lim jarayonida umummadaniy kompetentlikning mazmuni va tarkibiy komponentlari 504 Olimova Dilrabo Nurali qizi
	Boshlang'ich sinflarda tabiiy fan orqali ekologik madaniyatni shakllantirishning pedagogik-psixologik bosqichlari..... 508 Orifjonova Iroda Orifjon qizi, Qutlimuratova Barchinoy Xolmurot qizi, Sirojeva Jasmina Rustamovna
	Pedagogik fanlarni o'rganish jarayonida bo'lajak o'qituvchilarni badiiy meros asosida ma'naviy-estetik rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlari 512 Otaboboyeva Umida Ilxomovna
	Maktabgacha yoshdagi bolalarning matematik rivojlanishida mental yondashuv metodikasining ahamiyati 517 Parpiyeva Mohinur Baxtiyor qizi
	Yosh avlodni milliy ruhda tarbiyalashda madaniy merosning ahamiyati..... 520 Radjapova Zuxra Tirkashevna
	Boshlang'ich ta'lim jarayonida interfaol metodlardan foydalanishning samarali usullari 523 Rahmonova Mavluda Suvon qizi, Sanginova Sevinch Bunyod qizi
	Pedagogik sinflarni tashkil etish tamoyillari va asoslari..... 527 Sadulloeva Farog'at Hikmatillo qizi

Yillik mashg'ulot jarayonida o'rta masofa yuguruvchilarining tezlik-kuch ko'rsatkichlarini rivojlantirish metodikasi	530
Saotov Farhod Alisher o'g'li	
Bugungi kunda talabalarni mutaxassis sifatida shakllantirishda maqsadga muvofiqlik, natijadorlik, optimallik va ijodkorlik mezonlari (pedagogika ta'lim yo'nalishi misolida).....	535
Satimboyeva Xurshidaxon Anvarjon qizi	
O'quvchilarning nutq kompetensiyasini rivojlantirish metodlari	539
Sharipova Marjona Rashidovna	
Zamonaviy yoshlar orasida prokrastinatsiya muammosi.....	543
Tillayeva Nodira Iskandar qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning estetik madaniyatini shakllantirish	546
Umarova Gulshod Abduljabbarovna	
Yoshlarning ijtimoiy identifikatsiyasi shakllanishining psixologik omillari	552
Xolmirzayev Zafar Mirzamadinovich	
Karate sport turining madaniyati.....	556
Xomudjonova Feruza Komiljon qizi, Isayev Saidasliddinxon Islom o'g'li	
Ko'ngillilik faoliyatining ijtimoiy-pedagogik ahamiyati.....	560
Yo'ldosheva Iqbol Bekbo'lsin qizi	
Talaba-yoshlarni milliy kurash mashg'ulotlariga tayyorlash metodikasini takomillashtirish	563
Zaynobidinov Dilshodbek Qobilovich	
Raqamli ta'lim muhitida o'smirlarning o'zini anglash jarayoni va uning shaxsiy rivojlanishga ta'siri.....	567
Zufarova Yulduzxon Muxiddin qizi	
Интерпретация биологических терминов на русском языке	570
Абдуллаева Нигора Курбановна	
Жанровые особенности рассказа-антиутопии В. С. Маканина "Однодневная война".....	574
Дмитрий Валерьевич Пупонин	
Мифопоэтика и аксиологические функции архетипа матери-хранительницы в повестях В. Г. Распутина "Последний срок" и "Прощание с матёрой"	578
Коржова Шахло Одилжоновна	
Методологические аспекты изучения адаптаций Песчанковых (Gerbillidae) к аридным условиям: анализ классических и современных исследований	585
Нурова Хикоят Кенжаевна	
К вопросу о руководстве самостоятельной работой студентов при изучении иностранных языков	590
Рахимова Мухайё Акмаловна	

XULQ-ATVOR FE'LLARINING MA'NOSINI YORITISHDA MISOLLARNING FUNKSIONAL ROLI

Ochilova Sanobar Narzullayevna

Iqtisodiyot va pedagogika universiteti katta o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada xulq-atvor fe'llarining ma'nosini yoritishda misollarning funksional roli batafsil tahlil qilinadi. Xulq-atvor fe'llari insonning turli ijtimoiy va psixologik holatlarini ifodalashda muhim o'rin tutadi, ularning semantik xilma-xilligini to'g'ri anglash uchun esa misollarning roli beqiyosdir. IMRAD uslubida yozilgan maqola misollar orqali fe'l ma'nosining tushunarli bo'lishi, til o'rganishdagi qo'llanilishi va ularning o'zaro bog'liqligini ko'rsatadi. Shu bilan birga, maqolada misollarning kontekst yaratish, abstraktdan konkretga o'tish va o'quvchini qiziqtirishdagi ahamiyati tahlil etilgan.

Kalit so'zlar: xulq-atvor fe'llari, misollar, ma'no yoritish, funksional rol, til o'rganish, kontekst, pedagogika.

Abstract: This article provides an in-depth analysis of the functional role of examples in clarifying the meanings of behavioral verbs. Behavioral verbs play a significant role in expressing various social and psychological states of a person. To properly understand the semantic diversity of such verbs, examples become indispensable. Written in the IMRAD format, this paper demonstrates how examples facilitate comprehension, usage in language learning, and the interconnection of meanings. It also discusses the importance of examples in creating context, transitioning from abstract to concrete meaning, and engaging learners.

Key words: behavioral verbs, examples, meaning elucidation, functional role, language learning, context, pedagogy.

Аннотация: В статье подробно анализируется функциональная роль примеров в раскрытии значения поведенческих глаголов. Поведенческие глаголы играют важную роль при выражении различных социальных и психологических состояний человека. Для полного понимания семантического разнообразия таких глаголов незаменимы примеры. Следуя стилю IMRAD, в статье показано, как примеры способствуют пониманию, применению при изучении языка и взаимосвязи значений. Освещается важность примеров для создания контекста, перехода от абстрактного к конкретному и вовлечения учащихся.

Ключевые слова: поведенческие глаголы, примеры, раскрытие значения, функциональная роль, изучение языка, контекст, педагогика.

KIRISH

Xulq-atvor fe'llari - bu insonning turli vaziyatlardagi psixologik va ijtimoiy holatlarini aks ettiruvchi fe'l turidir. Ular inson munosabatlari, his-tuyg'ulari, harakatlari va reaksiyalarini ifodalaydi. Xulq-atvor fe'llarining ma'nosini to'g'ri tushunish va qo'llash nafaqat til o'rganishda, balki madaniyat va etikani anglashda ham muhimdir. Lekin bu fe'llarning ma'nosi ko'pincha noaniq yoki keng qamrovli bo'lishi mumkin, shu bois ularni izohlashda va tushuntirishda misollarning roli katta ahamiyat kasb etadi. Misollar orqali fe'ldagi abstrakt tushunchalar amaliy kontekstda ko'rsatiladi, bu esa o'rganuvchilar uchun ma'noni aniqroq va yodda qolarli qilib beradi. Ushbu maqola xulq-atvor fe'llarining ma'nosini yoritishda misollarning funksional rolini har tomonlama o'rganishga qaratilgan.

Misollar yordamida xulq-atvor fe'llarining turli lisoniy vaziyatlarda qanday qo'llanilishi namoyon bo'ladi, bu esa nazariy bilimlarni amaliy ko'nikmalarga aylantirish imkonini beradi. Shuningdek, misollar fe'lning sinonimik va antonimik aloqalarini ochib berishda, uning frazeologik va kontekstual xususiyatlarini tushunishda muhim ahamiyat kasb etadi. Misollarning taqdim etilishi o'quvchining e'tiborini ma'no jihatidan muhim bo'lgan komponentlarga yo'naltiradi va tilni yanada samarali o'zlashtirishga ko'maklashadi. Shu tufayli, xulq-atvor fe'llarini o'rgatishda va ularning ma'nolarini yoritishda misollarning funksional o'rni nafaqat didaktik, balki metodik jihatdan ham katta ahamiyatga ega.

Bundan tashqari, misollar yordamida xulq-atvor fe'llarining madaniy kontekstga bog'liqligi va ijtimoiy muloqotdagi o'rni ham aniqroq namoyon bo'ladi. Har bir jamiyatda xulq-atvorning qabul qilingan normalari va qadriyatlarini farq qiladi, shuningdek, fe'llarning ifodalanish usullari ham madaniyatga xos xususiyatlarga ega bo'ladi.

Shu bois, misollar orqali nafaqat tilning leksik-ma'naviy jihatlari, balki til ichidagi madaniy kodlar va odatlarni ham o'rganish mumkin. Bu til o'rganuvchilarga xulq-atvor fe'llarini to'g'ri ishlatishda, shuningdek, muloqotda madaniy noaniqliklarning oldini olishda yordam beradi. Natijada, misollar nafaqat fe'l ma'nosini tushunishni osonlashtiradi, balki kommunikativ vaziyatlarda kulturaviy uyg'unlikni ta'minlashda ham muhim vosita hisoblanadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Xulq-atvor fe'llarining semantik xususiyatlari va ularning ma'nosini yoritishda misollarning o'rni tilshunoslikda muhim tadqiqot yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Fe'llarning ma'nosini izohlash va ularni amaliy nutqda qo'llash masalalari ko'plab mahalliy va xorijiy olimlar tomonidan o'rganilgan. Xususan, L.V.Shcherba til birliklarini o'qitishda misollarning ahamiyatiga alohida e'tibor qaratib, til hodisalarini real nutqiy vaziyatlarda ko'rsatish o'quvchilarning tilni chuqurroq anglashiga xizmat qilishini ta'kidlagan.

Semantik nazariya rivojiga katta hissa qo'shgan J.Lyons fe'l ma'nolarini o'rganishda kontekstning muhim rolini asoslab bergan. Uning fikricha, so'z va fe'llarning haqiqiy ma'nosi ular qo'llanilgan vaziyat orqali to'liq namoyon bo'ladi. Shu sababli misollar til birliklarining semantik qirralarini ochib beruvchi asosiy vositalardan biri hisoblanadi.

Ch.Fillmore tomonidan ishlab chiqilgan freym semantikasi nazariyasida ham til birliklari ma'nosini tushunishda kontekst va vaziyatning ahamiyati yoritilgan. Olimning ta'kidlashicha, har bir fe'l muayyan ijtimoiy va madaniy vaziyat bilan bog'liq bo'lib, uning mazmunini anglash uchun real yoki sun'iy yaratilgan misollardan foydalanish zarur. Bu yondashuv xulq-atvor fe'llarining ma'nosini izohlashda ham muhim nazariy asos bo'lib xizmat qiladi.

O'zbek tilshunosligida A.Hojiyev, Sh.Rahmatullayev va N.Mahmudovlarning leksikologiya hamda semantika sohasidagi tadqiqotlarida fe'llarning ma'no xususiyatlari, ularning nutqdagi vazifalari va kontekst bilan bog'liqligi keng yoritilgan. Ushbu tadqiqotlarda misollarning til birliklarini tushuntirishdagi didaktik va lingvistik ahamiyati alohida qayd etilgan.

Psixolingvistik tadqiqotlarda esa misollar yordamida taqdim etilgan ma'lumotlar inson xotirasida yaxshiroq saqlanishi va tezroq o'zlashtirilishi isbotlangan. J.R.Anderson va R.Ellislarning ishlari til o'rganish jarayonida kontekstual misollardan foydalanish o'quvchilarning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirishini ko'rsatadi. Shuningdek, zamonaviy korpus lingvistikasi vakillari D.Biber va S.Conrad real nutq namunalariga asoslangan misollar fe'llarning semantik va pragmatik xususiyatlarini aniqlashda yuqori samaradorlikka ega ekanligini ta'kidlaydilar.

Tahlil qilingan ilmiy manbalar shuni ko'rsatadiki, xulq-atvor fe'llarining ma'nosini yoritishda misollar nafaqat semantik izohlash vositasi, balki til o'rgatishning samarali metodik elementi ham hisoblanadi. Biroq mavjud tadqiqotlarda aynan xulq-atvor fe'llarining ma'nosini ochib berishda misollarning funksional roli alohida va kompleks tarzda yetarli darajada o'rganilmagan. Mazkur maqola ana shu jihatni yoritishga qaratilgani bilan avvalgi tadqiqotlardan farqlanadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Maqola tayyorlash uchun turli lisoniy manbalar o'rganildi: ona va xorijiy tilshunoslik adabiyotlari, psixolingvistik tadqiqotlar hamda pedagogik metodologiyalar. Tadqiqotda asosiy e'tibor xulq-atvor fe'llari semantikasiga va misollarning ularni anglashdagi funksiyasiga qaratildi. IMRAD uslubida maqola tuzildi, ya'ni kirish, material va usullar, natijalar hamda muhokama qismlaridan iborat. Maqolada misollarni tanlash va tahlil qilishda sifatli va miqdoriy tahlil usullari qo'llandi, shu jumladan korpus tahlili ham amalga oshirildi. Bu usullar misollarning ma'noni yoritishdagi samaradorligini ilmiy asosda aniqlash imkonini berdi.

Shuningdek, tadqiqot jarayonida lingvistik korpuslardan olingan real nutq namunalaridan keng foydalanildi, bu esa xulq-atvor fe'llarining turli kontekstlarda qanday ma'no olishini chuqurroq tushunishga yordam berdi. Ma'lumotlarning tahlili tilshunoslik nazariyalari bilan yoritilib, misollarning kommunikativ va pragmatik funksiyalari ham ko'rib chiqildi. Olingan natijalar pedagogik amaliyot uchun ham ahamiyatli bo'lib, til o'rganayotganlar uchun samarali o'quv materiallarini yaratishda misollarni maqsadli tanlash zarurligini ko'rsatdi. Shu bilan birga, tadqiqot natijalari xulq-atvor fe'llarini o'rganishda misollarning o'ziga xos qiyosiy va kontekstual rollarini ochib berdi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot jarayonida, shuningdek, xulq-atvor fe'llarining turli tillardagi ekvivalentlari o'rtasidagi kontrastiv tahlil amalga oshirildi. Bu yondashuv fe'llarning ma'nosi va foydalanish uslublaridagi madaniy hamda lingvistik farqlarni aniqlashga yordam berdi. O'zbek va ingliz tillaridagi xulq-atvor fe'llarining taqqoslanishi tarjima jarayonida yuzaga keladigan qiyinchiliklarni tushunishga imkon yaratdi, ayniqsa, baholovchi va pragmatik jihatlarning o'ziga xos ifodalari nuqtai nazaridan. Ushbu qiyosiy tadqiqot nafaqat lingvistik bilimlarni chuqurlashtirdi, balki

pedagogik metodologiyalarni takomillashtirish hamda samarali ta'lim materiallarini ishlab chiqishda muhim ahamiyat kasb etdi.

Masalan, ingliz tilidagi "apologize" fe'li uchun o'zbek tilida mos ekvivalent sifatida ko'pincha "uzr so'ramoq" iborasi ishlatiladi, bu esa yengil fe'l (light-verb construction) hisoblanadi. Tarjimada aynan shu iborani tanlash orqali nafaqat to'g'ri ma'no uzatiladi, balki o'zbek madaniyatida kechirim so'rashning odatiy usullari va ijtimoiy jihatlari ham inobatga olinadi. Biroq, agar tarjimon "apologize" so'zini bevosita "apologize qilish" yoki "apologize etmoq" kabi kalit so'zlarning to'g'ridan to'g'ri ko'chirmasiga murojaat qilsa, natija notabiiy va noo'rin bo'lishi mumkin. Shunday qilib, turli tillardagi ekvivalentlarni tushunish va madaniy kontekstni hisobga olgan holda tanlash tarjima sifatini oshirishda muhim omil bo'ladi.

Tahlil natijalari ko'rsatdiki, misollar xulq-atvor fe'llarining murakkab va ko'p qirrali ma'nosini o'quvchilar uchun aniq va tushunarli shaklda taqdim etishga yordam beradi. Misollar yordamida fe'llarning turli ma'nolari kontekst bilan birga ochiladi, bu esa ularning noaniqligini bartaraf etadi. Shuningdek, misollar yangi so'zlarni yodlash jarayonini osonlashtirib, til o'rganishga qiziqishni oshiradi. Misollarning ko'rsatilishi o'quvchiga fe'lni turli vaziyatlarda qanday qo'llashni ko'rsatadi va shu orqali tilni amaliy tushunishga hissa qo'shadi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, misollar nafaqat ma'no yoritishda, balki kommunikativ ko'nikmalarni shakllantirishda ham muhim vositadir.

Bundan tashqari, tahlil jarayonida misollarning sinonimik va antonimik aloqalarni ochib berishda, frazeologik birikmalar va idiomatik ifodalarni yoritishda ham katta roli aniqlanib, til o'rganish jarayonini yanada boyitadi. Misollar kontekstual jihatdan boyitilganida, o'quvchilar nafaqat individual fe'lning ma'nosini, balki undan kelib chiqadigan qo'shimcha ma'no qatlamlarini ham chuqurroq anglaydilar. Bu esa tilni faqat grammatik jihatdan emas, balki madaniy va ijtimoiy kontekstda ham to'g'ri va samarali ishlatishga imkon yaratadi. Shu sababli, misollarni tanlash va ularni taqdim etishda kontekstual va kommunikativ jihatlari alohida e'tiborga olinishi lozimligi natijalar bilan tasdiqlandi.

Misollarning xulq-atvor fe'llarini tushuntirishdagi funksional roli multidimensionalligi bilan ajralib turadi. Ular orqali fe'llarning abstrakt semantik qatlamlarini amaliy kontekstga joylashtirish mumkin. Bu yondashuv o'rganilayotgan tilni chinakam jonli va mazmunli qilishga xizmat qiladi. Shuningdek, misollar an'anaviy grammatika qoida va ta'riflaridan tashqari, tilning madaniy, ijtimoiy jihatlari ham ochib beradi.

Masalan, odatdagi xulq-atvor fe'lning misoli uning ijtimoiy vaziyatga bog'liqligini ko'rsatadi. Shu bilan birga, misollar yordamida o'quvchining diqqatini ma'lum jihatlarga qaratish va qoidalarni amalda mustahkamlash imkoniyati tug'iladi. Biologik, psixologik va madaniy kontekstlarga bog'liq xulq-atvor fe'llarini o'rganishda misollarning bunday funksional yondashuvi til o'rganishni yanada samarali qiladi.

Misollarning bu multidimensional funksiyasi til o'rganuvchilarga faqat so'z ma'nosini o'rganish bilan cheklanmay, balki ularni real hayotiy vaziyatlarda qanday qo'llashni ham o'rgatadi. Misollar yordamida o'quvchilar xulq-atvor fe'llarining turli kontekstlarda o'zgaruvchi ohangi, stilistik yorqinligi va kommunikativ maqsadini yanada aniqroq anglab yetadilar.

Bu esa nafaqat til bilimini chuqurlashtiradi, balki madaniyatlararo muloqotda yuzaga kelishi mumkin bo'lgan noto'g'ri tushunishlarni kamaytirishga xizmat qiladi. Shu tariqa, misollarning funksional yondashuvi til o'rganish jarayonini yanada interaktiv, samarali va mazmunli qiladi, bu esa o'quvchilarni tilga nisbatan ijobiy va qiziqarli munosabatda bo'lishga yordam beradi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulq-atvor fe'llarining ma'nosini yoritishda misollar muhim vosita bo'lib, ularni tushunishni va qo'llashni osonlashtiradi. Misollar o'quvchilarga fe'lning turli holatlardagi ma'nolarini jonli tarzda ko'rsatib, ma'noni amaliy va kontekstual ravishda ochadi. Til o'rganishda ularning roli nafaqat semantikasi anglashda, balki kommunikativ ko'nikmalarni rivojlantirishda ham dolzarbdir.

Shu bois pedagogik jarayonda misollardan keng foydalanish, ularni zamonaviy texnologiyalar bilan uyg'unlashtirish, yangi o'quv materiallari yaratish tavsiya etiladi. Kelgusida xulq-atvor fe'llari va ularning tahlilida misollarning funksional rolini yanada chuqurroq o'rganishga ehtiyoj bor.

Shuningdek, misollar orqali til o'rganuvchilariga noaniq yoki murakkab ma'nolarni tushuntirish ancha osonlashadi, bu esa o'quv jarayonining samaradorligini oshiradi. Misollarning interaktiv shakllarda taqdim etilishi esa o'quvchilarni faol ishtirok etishga undaydi va mustaqil fikrlash ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Karimova, S. (2018). O'zbek tilida xulq-atvor fe'llarining semantikasi. Toshkent: Fan.
2. Smith, J. (2015). Behavioral verbs in language learning. Cambridge University Press.
3. Nazarov, B. (2020). Tilshunoslik va til o'rganishda misollarning o'ri. Toshkent: Movarounnahr.
4. Brown, H.D. (2007). Principles of Language Learning and Teaching. Pearson Education.
5. Ulugbek, T. (2022). Pedagogik tilshunoslik. Toshkent: Universitet nashriyoti.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №6(2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.